

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени АЛЬ-ФАРАБИ

ГЕОГРАФИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФИИ И ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ

V ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ФАРАБИ ОҚУЛАРЫ

Алматы, Қазақстан, 3-13 сәуір 2018 жыл

Студенттер мен жас ғалымдардың

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты халықаралық ғылыми конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 9-12 сәуір, 2018 жыл

V МЕЖДУНАРОДНЫЕ ФАРАБИЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ

Алматы, Казахстан, 3-13 апреля 2018 года

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции

студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 9-12 апреля 2018 года

V INTERNATIONAL FARABI READINGS

Almaty, Kazakhstan, 3-13 April 2018

MATERIALS

International Scientific Conference of
Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 9-12, 2018

Шарбай Т.С. "ECO-TURAQ" табиғатпен үйлесімді қонақ үй туризм саласындағы жанашылдық ретінде	174
Raikhanova Zh.B. Ecotourism and sustainable development	175

ГЕОДЕЗИЯ: ТЕОРИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ СЕКЦИЯСЫ СЕКЦИЯ ГЕОДЕЗИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА SECTION GEODESY: THEORY AND PRACTICE

Жалғасбеков Е.Ж. Применение автоматизированных систем на открытых горных работах.	176
Жалғасбеков Е.Ж. Создания фотограмметрических трехмерных моделей.....	178
Жамбылбекова П.Б., Мурат А. Жер бетінің жылжу үдерістерін зерттеу.	180
Зұлқайнар Д.М. Қала аумағын үшөлшемді үлгілеу ерекшеліктері.	181
Зұлқайнар Д.М., Сақтағанов Ш.Н. Тұрғын аймағындағы инженерлік-геодезиялық ізденістер.	182
Канапьянова Д. Г. Принципы геомониторинга на территории нефтегазовых месторождений.	182
Санатұлы Е. Сравнительная характеристика современных измерительных приборов при производстве геодезических измерений.	183
Тагаев Р.М. Разработка методологии геодезического мониторинга и способов укрепления основной дороги 14 км. при условиях прилива каспийского моря.	185
Туреханова В.Б. Современный подход к определению Квасигеоида.	185
Туреханова В.Б. Особенности создания государственных спутниковых геодезических сетей.	188
Тынышжанов С.К. Олов кен орнын маркшейдрлік бағдарламамен қамтамасыздандыру.	190

КАРТОГРАФИЯ: ТЕОРИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ СЕКЦИЯСЫ СЕКЦИЯ КАРТОГРАФИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА SECTION CARTOGRAPHY: THEORY AND PRACTICE

Абилягзиева М. Основные направления геоэкологического картографирования комплексного содержания.	192
Алпысбай М.А. Геоакпараттық жүйелер көмегімен кешенді морфометриялық талдау жасау (Бұқтырма су қоймасы маңындағы аймақ мысалында).	193
Ағыбаева Л. Ауыл шаруашылық жерлерін ара қашықтықтан зерделеу мәліметтерімен анықтау.	194
Асқар Б. Сейсмикалық құбылыс мәселесі және оны картографиялау маңыздылығы (Алматы облысының территориясы мысалында).	194
Бақуат Б.С. Сырдария өзені атырауындағы ландшафттардың трансформациясын бағалау және картографиялау. (Қызылорда облысы мысалында).....	195
Бәйімбетова А. Антропогендік-бұзылған жерлерді картографиялау (шолдену процесі ретінде).	196
Бегимжанова Е.Е. Зайсан көлінің жағалаулық бөлігінің өсімдік жамылғысын ғарыштық суреттер бойынша мониторингілеу.	197
Болатбек Ш. Қашықтан зондтау деректерін табиғи-ресурстық мониторингте пайдалану.	198
Бөкен Е. «LANDSAT» ғарыштық суреттерін картографиялауда қолдану.	198
Ғабдықадыр А. «This place is Almaty» жобасы бойынша ірі туристік орталықтарды бірітұтас картаға біріктіру (Г/АЖ технологиясын пайдалана отырып).	200
Ербулекова А.А. Қазақстанның тау туризмін картографиялық модельдеу.....	200
Ержан Г. Атырау облысын экологиялық жағдайын талдау және және картографиялау.	201
Женибек Е.Т. Ғарыштық суреттерді қолдану арқылы жағалау сызығына мониторинг жасау.	202
Женісова Н. ЖАЗ мәліметтерін тақырыптық өңдеу әдістері.	202
Жүнісов А. Қазақстан республикасының ақпараттық телекоммуникациялық инфрақұрылымының қамту аймағына мониторинг жасау.	203
Зұлхарнай Д.М. «Атлетикалық қалашық» аумағын үшөлшемді үлгілеу және бейне визуализациясы.	204
Искакова Г.А. Ақтөбе облысының өнеркәсіп-игеру аймақтарын медициналық-экологиялық жағдайын картографиялау.	204
Калыбаева А.К. Ғарыштық суреттер арқылы Арал теңізінің жағалау сызығына мониторинг жүргізу.....	205
Керімкулова Б. Жерді қашықтықтан зерделеу мәліметтері бойынша су ресурстарына мониторинг жүргізу.	206
Куан Н.Т. Қоршаған ортаға қашықтықтан зондтау мәліметтері бойынша сандық технологиялық мониторинг жүргізу.	207
Құдайберген С.А. Егіншілік жерлерді картографиялау және мәселелерін қарастыру (Қызылорда облысы жағдайында).	207

Кудайберген М.К. Жер беті жылжуының шоғу жылдамдығын болжау кезіндегі арақашықтықтан зерделеу мәліметтерін қолдану өзектілігі.	208
Мырзабекова А. Қызылорда облысындағы медициналық статистиканы жинақтау, оңдеу және картографиялау.	210
Сактағанов Ш.Н. Алматы қаласы метрополитенінің жаңа жүйелерін салу кезіндегі геодезиялық мониторинг жүргізудің әдістемесі.	211
Ратбек А.Б. Қалалар – экологиялық-географиялық картографиялау нысандары ретінде	211
Сейтказы М.М. Шығыс Қазақстан облысын кешенді экологиялық картографиялау.	212
Тапенев Д. Қазақстанның ғарыштық бағдарламасы.	213
Тұрсынбаева А. Байқоңыр ғарыш алаңын табиғи ортаға әсерін талдау және картографиялау.	214
Хамит А. Ақтөбе облысындағы Ембі полигонының қазіргі жағдайын ғарыштық түсіріс арқылы ENVI бағдарламалық кешенімен зерттеу.	215

ЭКОЛОГИЯ СЕКЦИЯСЫ СЕКЦИЯ ЭКОЛОГИЯ SECTION ECOLOGY

Aben A.A. Effects of pesticides on human health.	216
Azamat Mukhitdinov ¹ , Yerasyl Mirasbek ² . Problems of quality water supply for household-domestic needs of the Balkash-ili region population of Kazakhstan.	216
Aleksandrovskaya E.V. Assessment of natural ecosystems along the Ili river.	217
Абдрахан А.Д. Ландшафттардың беткейлік сипаттарына сәйкес су эрозиясына қауіптілік жағдайлары.	218
Абдрахимова А.О. Биогумустың қызанақ дәндерінің өңдеулеріне және өсу қарқындылықтарына әсері.	219
Абдрахман Г. Күрішті тамшылатып суару әдісінің тиімділігі.	220
Абдраш С.Т. Анализ системы управления охраной труда в АО «аэропорт Қорқыт ата» г. Кызылорды.	220
Адалбай М.Е. Газдалған сусындардың адам ағзасына әсері.	221
Алиппаев А.Н., Даутбаева Г.А., Егеубаева С.С., Мусина З.М. Определение ионов хлора (cl ⁻) в воде.	222
Айтуғанов Е.Н. Алматы қаласының атмосфералық ауасының экологиялық жағдайын бақылау.	223
Алпысбай С. Товары бытовой химии и экологическая безопасность.	224
Ануар Гаухар «Алматы қаласының қатты тұрмыстық қалдықтармен ластануы»	225
Байтүгелова Р. Алматы қаласының атмосферасына автотранспорттардан шығарылатын зиянды заттардың экологиялық әсері.	225
Балкыбек Ж.Р. Атмосфералық ластанумен байланысты экологиялық тәуекелдерді бағалау.	226
Бахытжанова Д. Разработка проекта оценки воздействия на окружающую среду рудопроявления «Коптас-Северный» Карагандинской области.	227
Габбасова А.К. Здоровье населения и проблемы устойчивого развития Атырауской области.	228
Ғабдуллақызы А. Қоршаған ортаның сынаппен ластануы.	228
Демесинова Ж.К. Өзен кен орнының атмосфералық ауаның өзін-өзі тазарта алу қабілетін анықтау.	229
Еделбаева Т.Ә. Экология және демографиялық үдерістер.	230
Ержанов Х.Е. Метод производства биогумуса из домашних пищевых отходов.	231
Ертаева С.А. Снижение загрязнения воздуха через налогообложение транспортных средств.	231
Есіркепов Н. Н. Разработка упаковочных материалов с антибактериальными свойствами на основе биоразлагаемых полимеров.	232
Женіс.К.А. «Алматы қаласы экологиялық жағдайының мониторингі».	233
Жұмашева А.Е. Биосорбенттердің ақаба сулардағы ауыр металдарды сорбциялау қабілеті.	234
Кабделова А.О. Организация работы по безопасности труда на нефтяном производстве тоо «Agip Karachaganak».	235
Касылкасова А.Н. Экологическая оценка состояния поверхностных вод реки Есентай города Алматы.	235
Кәрібаев Н.Е. Экологическое оздоровление мегаполиса г. Алматы.	236
Костандян Е.С. Последствия климатических изменений на земле.	237
Курбашев Э.П. Перспективы зеленой экономики в Казахстане.	238
Қайратбекұлы К. Оңтүстік Қазақстан облысы мақта егістігі топырақтарының қазіргі заманғы экологиялық жағдайы.	239
Қайратқызы Д. «Геоэкологические принципы размещения особо охраняемых природных территорий Республики Казахстан»	240

- қышқыл жаңбырдың жаууына себебін тигізеді;
- температураның белгілі бір аумақта жоғарылауына өз әсерін тигізеді

Ғарыш саласындағы зымыран тасығыштар, ғарыштық құрылғылар мен жасанды жер серіктері сияқты күрделі, әрі озық ақыл-ойды қажет ететін техникалардың барлығы ғылымының жетістігі. Ал техника қаншалықты дамыған сайын, оның экологияға әсері соншалықты көбейеді. Сондықтан Байқоңыр ғарыш айлағының биосфераға әсері қоғамды алаңдатуда.

Байқоңырда дүние жүзіндегі ұшырулардың үштен бір бөлігінен астамы жүзеге асырылады. Ол әлемде зымырантасығыштарды және комерциялық ғарыш құрылғыларын ұшыру саны бойынша бірінші орынды иеленеді.

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНДАҒЫ ЕМБІ ПОЛИГОНЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫН ҒАРЫШТЫҚ ТҮСІРІС АРҚЫЛЫ ENVI БАҒДАРЛАМАЛЫҚ КЕШЕНІМЕН ЗЕРТТЕУ

Хамит Алтынбек

Р.Т. Бексеитованың жетекшілігімен

эл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

e-mail: hamitaltynbek_97@mail.ru

Совет кезеңінен "мұражай" ретінде әртүрлі әскери сынақ полигондары Қазақстанның жалпы ауданының 4,5% алып жатыр. Ол аз емес. Аталмыш полигондардың жергілікті жерге және халықтың шаруашылығы мен денсаулығына келтіретін зияны айтарлықтай. Полигондардың ішінде ең қауіптілері- "Семей" ядролық полигоны (1991 ж. жабылды), "Капустин Яр" (сынақта), "Сары-Шаған" (сынақта), "Балхаш-9" (жабылды), және тағы басқалары. Осылардың қатарына Ақтөбе облысында орналасқан "Ембі" әскери-полигонын жатқызуға болады. Бұл әскери полигон Ресей мемлекетінің әуе қорғаныс күштерінің сынақ жасауына арналған полигоны болып есептеледі. 2017 жылы жалға алу уақыты өтіп (58 жыл), Қазақстан мемлекетінің меншігіне қайтарылған болатын.

Полигон Ембі қаласынан оңтүстік бағытқа қарай 10 км жерде орналасқан. Аумақтың қазіргі жағдайына, Қазақстан өзіне қайтарған кейін, көптеген зерттеу жұмыстары жүргізіліп жатыр және егер жер жарамды болған жағдайда, ауыл шаруашылығына қолданылуға беріледі деп жоспарланып отыр.

Зерттеу жұмыстардың маңызды бір бөлігі – ол жерді арақашықтықтан зерделеу мәліметтерінің көмегімен полигонның қазіргі жағдайын қарастырып бақылау, яғни мониторинг жүргізу. Ембі аумағының ғарыштық суретін Landsat 4-5 жер серіктік кешенінің көмегімен алынды. Түсіріс 2017 жылдың 8-қазанында жасалынған. Әрі қарай, ғарыштық суретті ENVI бағдарламалық кешенінің көмегімен, классификация жұмыстары жүргізілді. Ғарыштық суреттерге анализ жасағанда, бағдарламада, зерттеу мақсаты бойынша, түстерге байланысты арнайы тіркесім (комбинация) қолданылады. Біз қолданған тіркесімде, топырақ жамылғысы ашық күлгін, сау өсімдік жамылғысы - ашық жасыл, сирек өсімдіктер - қоңыр және қызғылт, құрғақ өсімдіктер қызғылт сары, сулы - көк болып көрініп, топырақтың ластануы қабылданған шамадан аспады. Құм, топырақ және минералдар көптеген түстер мен реңктермен ұсынылды. Бұл комбинация шөлдер мен далалық аумақтарды талдауға тамаша нәтиже береді. Бұған қоса, ол ауыл шаруашылығы жерлерін және сулы-батпақты жерлерді зерттеу үшін пайдаланылады.

Алынған нәтижеден, полигон территориясында, топырақтың құрамындағы ауыр металдар басқа да зиянды заттардың нормадан төмен және кейбір бөліктерінде жоғары болуы, сирек өсімдіктердің өспейтіндігі анықталды.

ENVI бағдарламасының көмегімен үлкен немесе керекті кішкене аймақтарға талдау жасауға болады. Бұл зерттеуге қажетті шығынды, уақытты, еңбек күшін үнемдеуге көп септігін тигізеді.

Ембі полигонының қойнауында мұнай көздері мен ашылмаған кен орындары бар. Қазақстан Республикасы бұл аймақты, болашақта селкос қолданудың кесірінен ауыр жағдайға апармай, икемді пайдаланып, ауыл шаруашылығына, халықтың қызметіне беріліп, облыстың экономикалық әл-ауалын көтеруде маңызды рөл атқаруы әбден мүмкін.